

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
І.М. Савицька
“ 4 ” червня 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук
протокол № 9 від 3 травня 2022 р.
в.о. завідувача кафедри
В.В. Стрілець

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
С.О. Білан

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Європейський Союз в міжнародних відносинах

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 29 „Міжнародні відносини”
спеціальність 291 „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”
(шифр і назва спеціальності)
освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Гуманітарно-педагогічний факультет
(назва факультету)

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук Асатуров С.К.

Київ – 2022 р.

Опис навчальної дисципліни
Європейський Союз в міжнародних відносинах
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	_____29_____, „Міжнародні відносини” _____ <small>(шифр і назва)</small>	
Спеціальність	291 „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” <small>(шифр і назва)</small>	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	_____бакалавр_____ <small>(бакалавр, спеціаліст, магістр)</small>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<u>Нормативна</u> (вибіркова)	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	_____2_____	
Курсовий проект (робота) <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>	_____ <small>(назва)</small>	
Форма контролю	<u>Екзамен</u> , залік, диференційований залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2022/23	2022/23
Семестр	_____8_____	_____8_____
Лекційні заняття	13 год.	_____ год.
Практичні, семінарські заняття	26 год.	_____ год.
Лабораторні заняття	_____ год.	_____ год.
Самостійна робота	8 год.	_____ год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____3_____ год. _____4_____ год.	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Європейський Союз в міжнародних відносинах» дає студентам спеціальності «Міжнародні відносини» ґрунтовні знання з основ європейської інтеграції. Розглядаються суть, засади, механізми і наслідки інтеграційних процесів у Європі, особливості європейської інтеграції в економічній, фінансовій, політичній, соціальній, правовій, військово-політичній та інших сферах, досягнення і проблеми на шляху до формування єдиного європейського дому. Метою викладання навчального курсу є опанування студентами особливостей виникнення, розвитку і трансформації європейського інтеграційного проекту – Європейського Союзу, тенденцій і проблем сучасного етапу його розвитку, місця і ролі ЄС у сучасній системі міжнародних відносин, співпраці України з Європейським Союзом та головних проблем і перспектив реалізації Україною курсу на повноправне членство в ЄС.

Завдання курсу: розглянути положення європейського регіону в структурі сучасних міжнародних відносин; простежити основні етапи еволюції політики Європейського Союзу щодо найважливіших держав і регіонів-показати особливості функціонування ЄС як актора міжнародних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- особливості європейських інтеграційних процесів в сфері зовнішньої політики;
- логіку формування та функціонування зовнішньої політики Європейського Союзу;
- сучасний стан проблематики регіональних аспектів міжнародних відносин (на прикладі зовнішньої політики ЄС);
- співвідношення сучасних процесів глобалізації та диверсифікації в міжнародних відносинах;
- співвідношення між глобальним і регіональним рівнями функціонування міжнародних відносин;
- місце держав і недержавних акторів у міжнародних відносинах;
- базові документи та основні спеціальні наукові дослідження з проблематики курсу

Вміти: - орієнтуватися в джерелах і літературі, присвяченій проблемам зовнішньої політики ЄС;

- використовувати отримані методичні навички для самостійного аналізу динаміки розвитку регіональних ситуацій;
- вести ефективну дискусію в науковому середовищі;
- логічно і аргументовано обґрунтовувати свою точку зору з питань міжнародної політики, спираючись на отримані знання;
- застосовувати набуті знання для аналізу та прогнозу розвитку зовнішньополітичних процесів і сучасних міжнародних відносин.

Набуття компетентностей:

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних (фахові) відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема лекційного заняття 1. Європейський союз як актор міжнародних відносин. Фактори, що зумовлюють роль ЄС на міжнародній арені. Особливість системи зовнішніх зв'язків ЄС.

Тема лекційного заняття 2. Інститути ЄС у процесі вироблення його зовнішньополітичних рішень. Зовнішньополітичні інструменти ЄС: спільні дії, спільні позиції, загальні стратегії.

Тема лекційного заняття 3. Відносини ЄС з міжнародними організаціями. Взаємодія зі структурами ООН, ОБСЄ, Ради Європи, тощо.

Тема лекційного заняття 4. Європейський Союз і США. Проблеми та перспективи розвитку відносин.

Змістовий модуль 2.

Тема лекційного заняття 1. ЄС і держави Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Тема лекційного заняття 2. Політика ЄС в Середземномор'ї і на Близькому Сході. Основні виклики та загрози і пошук відповідей на них.

Тема лекційного заняття 3. Відносини ЄС- Україна. Проблеми та перспективи української євроінтеграції.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					Заочна форма					
		у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1.Європейський союз як актор міжнародних відносин. Фактори, що зумовлюють роль ЄС на міжнародній арені. Особливість системи зовнішніх зв'язків ЄС.		2	4			12						
Тема 2. Інститути ЄС у процесі вироблення його зовнішньополітичних рішень. Зовнішньополітичні інструменти ЄС: спільні дії, спільні позиції, загальні стратегії.		2	4			12						
Тема 3. Відносини ЄС з міжнародними організаціями. Взаємодія зі структурами ООН, ОБСЄ, Ради Європи, тощо.		2	4			12						
Тема 4. Європейський Союз і США. Проблеми та перспективи розвитку відносин.		2	2			12						
Разом за змістовим модулем 1	70	8	14			48						
Змістовий модуль 2.												

1. ЄС і держави Азійсько-Тихоокеанського регіону		2	4			11						
2. Політика ЄС в Середземномор'ї і на Близькому Сході. Основні виклики та загрози і пошук відповідей на них.		1	4			11						
3. Відносини ЄС-Україна. Проблеми та перспективи української євроінтеграції.		2	4			11						
Разом за змістовим модулем 2	50	5	12			33						
Усього годин	120	13	26			81						
Курсовий проект (робота) з _____ <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>		-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин	120	13	26			81						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Європейський союз як актор міжнародних відносин	2
2	Особливість системи зовнішніх зв'язків ЄС. Міжнародні угоди, що укладаються ЄС, їх класифікація. Етапи складання зовнішньополітичного співробітництва держав ЄС	2
3	Інститути ЄС у процесі вироблення його зовнішньополітичних рішень	2
4	Зовнішньополітичні інструменти ЄС: спільні дії, спільні позиції, загальні стратегії, укладення міжнародних договорів.	2
5	Відносини ЄС з міжнародними організаціями. ЄС в якості спостерігача при ООН. Взаємодія ЄС та ООН у вирішенні міжнародних проблем.	2
6	ЄС і СОТ. ЄС і МВФ. Взаємодія ЄС з європейськими регіональними організаціями: НАТО, ОБСЄ, Радою	2

	Європи.	
7	Європейський Союз і США	2
8	ЄС і держави Азійсько-Тихоокеанського регіону. цілі та завдання політики ЄС у відношенні держав АТР. Проблеми економічного суперництва. Політичний діалог.	2
9	Відносини ЄС з Японією і Китаєм. Контакти з АСЕАН.	2
10	Політика ЄС в Середземномор'ї і на Близькому Сході. Фактори, що визначають цю політику. Політика Євросоюзу в Середземноморському регіоні: Барселонський процес.	2
11	Країни ЄС та іракська проблема. Участь ЄС у врегулюванні арабо-ізраїльського конфлікту. ЄС та Іран.	2
12	Відносини ЄС- Україна. Політика "сусідства".	2
13	Проблеми та перспективи української євроінтеграції.	2
	Разом	26

6. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	План Фуше, Доповідь Давіньюона і формування механізму Європейського політичного співробітництва.	12
2	Спроба реформування структури спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС Конституційному договорі.	12
3	Взаємодія ЄС з африканськими та латиноамериканськими організаціями. Взаємодія ЄС з неурядовими організаціями.	12
4	Загрози трансатлантичної солідарності. Спроби формування європейських структур безпеки без участі США.	12
5	Діалог в рамках Азійсько-європейських зустрічей (АСЕМ), його результати.	11
6	Спроби вступу Туреччини в Євросоюз. Претензії ЄС до Туреччини: політичний режим, кіпрське, курдське і вірменське питання, економічні проблеми. Вплив релігійного фактора. Ставлення основних політичних сил в Європі до проблеми вступу Туреччини в ЄС.	11
7	Стратегія ЄС "Велика Європа - нове партнерство" і концепція "нового сусідства" як основи взаємодії з	11

	пострадянськими державами Європи	
	Всього	81

7. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: реферати з історії міжнародних відносин. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

8. Форми контролю

Екзамен, диференційований залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до „Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України”, затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{Дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)_{ЗМ}}, \dots, K^{(n)_{ЗМ}}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{\text{дис}} = K^{(1)_{ЗМ}} + \dots + K^{(n)_{ЗМ}}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{\text{др}}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{\text{штр}}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)_{ЗМ}} = \dots = K^{(n)_{ЗМ}}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{\text{нр}} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)_{ЗМ}} + \dots + R^{(n)_{ЗМ}})}{n} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{др}}$ додається до $R_{\text{нр}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{штр}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{нр}}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2000.

Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – К., 1995.

Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: Моногр.- К.: К.І.С., 2006.- 398 с

Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія, І.В. Яковюк, Т.Н.Анакіна, О.Я. Трагнюк, Т.В. Комарова; за ред.І.В. Яковюка.- К.: Право України, 2012.- 208 с.

Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене і доповнене. – К.: «Знання», 2012. – 759 с.

Лісабонські консолідовані договори про Європейський союз і функціонування Європейського союзу / Переклад д.ю.н., проф. Муравйова В.І. - К.: ІМВ., 2010. – 231 с.

Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу. – К., 2005.

Мальська М. П. Основи європейської інтеграції підручник. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 320 с

Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2016. – 288 с.

Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування : навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. - К. : НАДУ, 2009. - 188 с.

Регіональна політика Європейського Союзу : підручник / за ред. В. Чужикова. — К.: КНЕУ, 2016. — 495 с.

Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків : Право, 2019. – 442 с.

Сміт К.Е. Європейський Союз: творення зовнішньої політики на прикладі Східної Європи / Пер.з англ. С.І.Фатія/. – Харків: Тарбут Лаам, 2006. – 308с.

Радченко О., Колісниченко Н. Публічна служба Європейського Союзу: навчальний посібник. – Луганськ, ЛНУ, 2012

Романова О.В.ЄС в системі міжнародної безпеки ХХІ ст. : метод. посібник /О.В. Романова. – Одеса : Фенікс, 2012. – 32 с

Додаткова

Арон Р. Ми і війна між націями. – К., 2000.

Буш Джордж У. Ключові рішення. – К., 2012.

Киссинджер Г. Дипломатія. – М., 1999.

Мальський М., Мацяк М. Теорія міжнародних відносин. – К., 2003.

Мережі і мережеві війни. Майбутнє терору, злочинності та бойових дій. – К., 2005.

Сміт Карен. Європейський Союз: творення зовнішньої політики на прикладі Східної Європи. – Харків, 2006.

Тюшка А. Trialip про Конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність. – К., 2007.

Ткаченко В. Росія: ідентичність агресора. – К., 2016.

Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання. Багатство. Сила. – К., 2003.

Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / За ред. Л.В.Губерського. – К., 2008.

Фішер Й. Історія повертається. Світ після 11 вересня і відродження Заходу. – К., 2013.

Ферхофштадт Г. Сполучені Штати Європи. Маніфест для нової Європи. – К., 2007.

14. Інформаційні ресурси

1. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/international-affairs_en
2. <https://globalgovernanceprogramme.eui.eu/research-areas/europe-in-the-world/>
3. <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/international-relations-of-the-european-union/book231952>